מערכת הפועל בגזרת השלמים

דף סיכום: כל מה שצריך לזכור על הבניינים ועל נטיית הפועל בגזרת השלמים, במקום אחד

שבעת הבניינים

מזהים בניין לפי צורת העבר בגוף «הוא».

בניין	עבר (הוא)	הווה	עתיד (הוא)
פעל (קל)	כתב	כותב	יכתוב
נפעל	נכתב	נכתב	ייכתב
פיעל	סידר	מסדר	יסדר
פֻּעַל	סודר	מסודר	יסודר
הפעיל	הדליק	מדליק	ידליק
הָפְעַל	הודלק	מודלק	יודלק
התפעל	התלבש	מתלבש	יתלבש

איך מוצאים את השורש?

1. מורידים אותיות של זמן וגוף בהתחלה ובסוף (י, ת, נ, א, ־תי, ־נו, ־ים).
2. מורידים את אותיות הבניין (נ, ה, הת, מ).
3. מורידים ו או י שנוספו רק בגלל הכתיב המלא.
4. בודקים שנשארו שלושה (או ארבעה) עיצורים.

דוגמה:

התכתבנו: מורידים הת־ ו־נו, נשאר כ־ת־ב

שיכול בבניין התפעל

כשהעיצור הראשון של השורש הוא ס, ש, צ או ז, הוא מחליף מקום עם הת' (ועם צ' התי"ו נהפכת לט', עם ז' – לד').

שורש	ס־ד־ר	ש־מ־ש	צ־ל־מ	ז־ק־נ
בבניין התפעל	הסתדר	השתמש	הצטלם	הזדקן

זכרו! כדי למצוא את הבניין, הטו את הפועל לעבר, גוף «הוא»: «מתלבשים» – התלבש – בניין התפעל. כשהעיצור הראשון בשורש הוא ס, ש, צ או ז, בבניין התפעל הת' מתחלפת איתו במקום (ועם צ' התי"ו נהפכת לט', עם ז' – לד'): הסתדר, השתמש, הצטלם, הזדקן.

✏️ **דוגמה פתורה:** «מתכתבים» – הבניין: ___.

1. מטים לעבר, גוף «הוא»: התכתב.
2. התבנית הת־ _ _ _ היא של בניין התפעל.

התשובה: התפעל

✓ **בודקים את עצמנו – כתבו את הבניין של כל פועל. היעזרו בטבלה:**

א. «נסגרו» – הבניין: _____ .

ב. «מלמדת» – הבניין: _____ .

ג. «הרגשנו» – הבניין: _____ .

ד. «הצטלמנו» – הבניין: _____ .

תשובות לבדיקה עצמית: א. נפעל · ב. פיעל · ג. הפעיל · ד. התפעל